

R E S T I T U T I O .

sitione exemptos non esse, quia non exactam perquisitio-
nem adhibuerunt, ut in Hispanis eos detegarent, ad quos
ea pecunia pertinebat; sed eos tamen, quamvis restituere ten-
etur, non in solidum, sed pro sua quinque portionem teneri.

Ad secundam, si eadem filii apud Judicem probate non
potest ex Actis Provisi, vel ex aliis titulis cum recipisse li-
bras 2000. restituendas, cum primum illi, ad quos specta-
rent, detegentur; si etiam iudicat non esse rationes confon-
dentes, ad Judices deferatur, ne inde in fami-
lia infamia redundet, ipsam, quippe qua matrem exhibeat,
id unum restituere debere, quod ex pecunia partitione per-
cepit, juxta paucis annis declarata principia.

Ad eam as restituione eximendam dici posset, patris ha-
redes rejecisse restituitionem in filium natu maiorem, apud
quem summam debitam deposuerunt; verum id patris successio-
nem non eximit, quia depositum, de quo convenit, Credi-
tori nec notum, nec probatum fuit, iustificum foret,
cum privata hypotheca, qua gaudet in bona successione, qua
illud as alienum, quod in filii natu maioris bona rejeciebat, non
solvere tenebatur. Ejus enim eadem est ratio, ac Debitoris,
qui ut Creditori suo satisficeret, alteri, ut eidem solveret,
pecuniam tradidisset; si ille a Creditore non electus, nec con-
firmatus pecuniam vel consumeret, vel amitteret, semper
Creditor jus, & actionem in suum Debitorum, ut sibi solu-
tionem exigeret, retineret.

Decimus hac die 2. Maii ann. 1693.
G. Fromageau,

C A S U S X.

Restitutio quoad eum, qui fuit consilium
dedit.

*Qui fuit filio-familias, ut patri surareretur, ablatam summas
tenetur eidem reddere, vel defuncto filio
familias.*

Q U A R T U M .

Petrus Jacobo filio-familias auctor fuit, ut patri sexaginta
circa libras eriperet. Erant Jacobo forores multa;
defuncto patre, is cum matre, ac fororibus haeres extitit;
cum Jacobo ipso facto fundo, mater, ejusque forores due
ad intellectu haeredes remanserunt.

R E T R A C T I O .

Retractio est actio, qua retrahitur haereditas alienata ex ejus manibus, qui eam acquisivit; haec retrac-
tio ita dividitur, ut alia feudalis sit, alia ex cognatione, alia ex conventione proveniat. (a) Loyfel
quartum addit retractio genus; quod appellat exequitatis jus, quod Darbellicha Praxis explicat in hac ver-
ba: „Ubi sunt Domini plures utiles ejusdem rei, si ex Confortibus unus portionem suam vendat, pra-
sentare debet Conforti, vel Confortibus, quibus novem dies a presentatione sunt ad retinemendum; tum
„subditur, eum Cognato, Dominoque preferri“. Jus hoc in Regionibus confuetudinariis originem traxit,
tum vero in aliquibus Provinciis obtinuit, in quibus Ius scriptum servatur, saltem ad retractioem feuda-
lem quod attinet; ad cognitionis enim retractioem quod spectat, ea quidem aliquid favorabilius recepta est.

Feudalis retractio, qua Dominicalis quoque, seu censualis nuncupatur, jus est, quo vi feudi Dominus
gaudet, hereditatem a Subdito venditum retrahendi; si Dominicale jus est; ad Feudi Dominum; si censuale,
ad Censum Dominum pertinet; ut nempe feudalis retractio a supremo Domino in retrofeudum ci-
dem subjectum, alia vero in haereditatis ignobilis, annoque censi submissa Proprietatum exerceatur.

Confuetudo Bituricensis retractio utriusque mentionem facit; & in Confuetudine Catalaunensi occurrit retractio dominicalis Castellana. Article 75. dicitur, Castellanus Dominum posse retrahere, & ad
suum bonum redigere haereditatem accedentem in Castellania vendita, & ex ipso ducta feudi titulo; vi-
delicet ut quis retractio uti possit, opus esse, ut Castellanus Dominus sit. Idem obtinet in Aurelianensi,
Blafensi, & Montargensi Confuetudinibus.

Retractio confanguinitatis gratia nihil est aliud, quam jus ex empto tertio vetus bonum familie pro-
prium a confanguino venditum repetendi. His porro retractioibus concurrentibus, queritur, cui bonum
tribuendum sit. Sed hujus questionis decisio ex iure, & confuetudine pendet: Generalis regula est, cognati
retractioem praferendam esse in Confuetudine Bituricensi: „Retention locum non habet, inquit,
„cum res feudalis, aut censualis habet aliquem confanguineum venditoris ex eo stipite, ac genete, ex
quo feudal, aut censualis res provenit. In Alvernia confuetudine dicitur, Confanguineum preferri
directo Domino, quod rei vendita retentionem; Dominus tamen rem ex censi suo provenientem
emit, sine fraude: quod jurejurando affirmare debet. Confanguineus eam retrahere non potest.“ Ex-
cepio porro, quam Confuetudo generali regula apponit, videtur rationi confonia, propterea quod aquilus
apparet, magisque naturae legibus consentaneum, fundo suo redintegrari sejunctam partem, quam agnatis
tradi, folius sanguinis ratione habita.

Hac de causa Confuetudo Parisiensis art. 159. alias complures definierunt, Feudum ex proprio deriva-
tum a Subdito venditum, & a feudali Domino Feudi potestate retentum retrahi posse ab aliquo ex confanguineis,
& gentilibus venditoris ex stipite, ac genete, ex quo processit, anno, & die &c. Hac eadem mente
Loyfel

(a) Loyfel lib. 3. tit. 5. art. 1. institutionum suarum. Confuetudo Darbellica tit. 10. art. 17. & 18.

R E T R A C T I O .

Loyfel hanc regulam statuit. Si consanguineus retrahat ex Domino, ei iura solvet iuxta artic. 16. tit. 14.
Confuetudinis Bituricensis. Verum inter dominicalem, & gentilitiam retractioem id discriminis intercedit,
quod haec quidem intentari debet intra quadraginta dies ab Acquistoris possessione; dominicalis autem
exerceri potest a Domino triginta annorum spatio, si acquistor hoc temporis intervallo acquisitionis Con-
tractum non eidem significaverit.

Est & aliud essentiale discrimen inter haec duo retractiois genera, quod dominicalis cuicunque cedi po-
test, at gentilitia non nisi gentili ex artic. 151. Confuetudinis Piclavensis. Adeat ea quoque regula, retrac-
tioem dominicali tum in propriis, tum in acquisitis locum habere. Gentilitiam vero in propriis tan-
tummodo; hinc est illud in Confuetudinibus omnibus receptum prologue: *in acquisitionem non cubare re-
tractionem;* quod de gentilitia retractione accipendum est. Auctor, qui Confuetudini diligenter adlabora-
vit, producit principium aliud, eum nempe, qui ad stipitem proprius accedit, ex eo retrahere non posse,
qui ab eodem stipite longius absit; ita ut confanguineorum diligentissimus negligenter excludat, nisi iuxta
Carnutensem, Dunensem, & Blefensem Confuetudines Confanguineos proximior intra tempus a Confue-
tudine praescriptum non intervenerit. Denique ut monent Copinus, & Baquet, Rex feudali retractione uti
nequit. Et Ecclesiastica quoque retractio, qua nihil est aliud, quam jus, quo Ecclesiastici gaudent, in Ec-
clesiasticorum bonorum, qua alienata fuerit, possessionem redeundi.

C A S U S I.

Gentilitia retractio fraudulentia.

Non potest Consanguineus nomen suum alteri tradere, quo il-
le haereditatem, cuius ipse retrahenda jus obtinet, co-
quatur.

2 Confuetudinis retractio natus permitentis, vis, ac nosio.

Q U A R T U M .

I N Andegavensi Tractu id fere moris obtinet, ut Gantilis
haereditatem a confanguineo venditum retrahat, cum est e
stipite; idque ex collusione cum alio. Petrus causa exempli
Iuani Bartholomei nomen dat, & ejus gratia bonum Chri-
stopori venditum retrahit. Jurat Petrus apud Judicem, se
sibi retractioem eam inducere, & tradit empionis premium,
quod ei mutum dat Bartholomeo Francisci nomine, ac
proinde declarat ille pecuniam sibi a Francisco mutuam da-
tam esse, ei pecuniam hypothecam statuit in bono, quod
sibi retrahit, ejusque possessionem eidem relinquit, quod
eam, quam mutuam dedit, summan receperit. Fraudem qui-
dem, & collusione in hoc omni negotio existere Judices
non ignorant; sed cum non fatis graves probationes adint,
non potest, quin haereditas redditus Confanguineo, qui non
nisi nomen suum Bartholomeus, ad obliquum emolumenatum,
quod inde percipit.

Quæratur, idne licet, an Petrus Emptorem, cui injuriam
irrigat, sed quod ipsius haereditas pertinet, compensare de-
bet, atque eo id non faciente, an Bartholomeus, & Fran-
cisus ad id obligentur?

R E S P O N S I O .

Confilium Conscientis subscriptum censet, non id hoc lo-
co agi, ut cognoscatur, an Consanguineus, qui fundum a
confanguineo suo venditum retrahit, & apud Judicem affir-
mat se sibi retrahere. Deum latet perjurio, quod perpetrata,
quia constans, sumunque est, ut pro certo ponitur, eum in
alterius gratian retrahere, cum quo convenient, & cui nomen
iustum tradit; Sed illud in questione vocari, an illi in pro-
posita facti specie non tenetur erga Emptorem, ex quo re-
trahit, reparare ante sententiam Judicis dämmum, quod ei-
dem afferit; atque an Bartholomeus, in cuius gratian retrah-
tit, non tenetur fundum emptori remittere.

Certum est, si in foro externo probari posset, Confanguineum nihil aliud agere, quam nomen suum commode-
turum, ut retractio nulla declararetur, ac proinde Emptor
suum veterem fundum recuperaret. Videri potest in hanc
rem Animaclaversis in L. 1. Sum. 53. l. 1. R. & Animadver-
siones pariter Du Plessis in Confuetudinem Parisiensem p. 14.
de retractio Gentilitis. Idem judicij sententiam videtur in foro
externo, in quo res spectantur, ut re ipsa se habent, &
non quod externam speciem, ac proinde retractio nulla est,
nullumque fortior, cum retrahens haud sibi re-
vera retrahit. Nihil ergo est, cur expectetur, dum Judex re-
tractioem fraudulentam, ac proinde nullam declarat. Ea
quippe ejusmodi est ex notione atque intentione Confuetu-
dinis, qui venditi fundi retrahendi libertate Confanguineo re-
lieta, id posuit tanquam certum, eum sine fraude ex animo
acturum. Id evidenter apparat ex causa-confuetudinis, que
ideo tantum recipia est, ut familiarum bona servarentur, que
constat id etiam ex Re scriptis, que confanguineos a retrac-
tione repellunt, quotes frus & collusio probatur.

Sane convenient necesse non est Confanguineo, ut fundum
retrahat, in animo habere eum sibi, quod vixerit, rete-
re; quamvis enim retrahendi libertas concessa fuerit ex Con-
fuetudine, ut stipite bona in familiis servarentur, Confuetu-
do tamen non dicit non licere Confanguineo bonum vende-

re, quod retrahitur. Verum nulla sit, oportet, frus, nulla
necepsio quad regrediendi tempus, quod ille sibi postulat;
neque si licet nomine alteri commodore, ut eidem fundum
obtinat cum ejus domino, qui eum emit bona fide.

Ex his omnia sequitur, Petrum, quippe qui fundum a
confanguineo suo venditum per fraudem & collusione in
Bartholomei gratiam retrahit, debere admitti pro viribus,
ut idem fundus Emptori retrahatur; quod si id consequi
necat, & Bartholomeus pertinaciter pollit eundem reddere,
Petrum ipsum Christophe danno ex judicio vii prudentis
facere debet. Si nimis ejus incommoda non repararet,
frus, quam adhibuit, eidem prodebet ob gratificationem,
quam a Bartholomeo percepit; id quod laderet principium
vulgo receptionem: *Nominis frus parceri debet.* Confanguineo
& Bartholomeo retrahere negligenter, tenetur Franciscus,
quoniam ipse pecuniam mutuam dans contulit ad injuriam,
que Emptori illata est.

Decimus Parisis hac die 27. Februarii ann. 1703.

G. Fromageau.

C A S U S II.

Retractio cum ejus, quod retrahitur, alteri
vendendi promissione.

1 Non potest mutua dari pecunia, us Predium retrahatur,
cum promissione ejus statim vendendi ei, qui mutuam pe-
cuniam dedit, si hoc ratiō eam ad mutuum dandum de-
termīnat.

2 Promissi non potest invita certum tempus Pradii redempcio-
ne quindecim nrae viginti millia librarum lucrum ei, qui
ad regnum obsecrandum mutuam pecuniam dedit.

3 Qui hoc patto emit, vendat Dominum de suo contractu
colore non profici, nisi Dominicale, quod ei debet; ut iure
frustrari, sumens empionem perdat esse. Ab his in medi-
transactibus frus & decipio arcenda sunt.

Q U A R T U M .

V Ir nobilis per gentilitiam retractioem Pradium a con-
fanguineo suo venditum sibi vindicare volens, ut pe-
cuniam, quacare, nanciscatur, proponit amico, se ei, si quidi-
cetur pecuniam sibi dederit, Predium statim a retractio-
ne venditum. Ad confilium hoc inveniendum movetur ob id impr-
missum, quod speret, fore, ut intra annum, vel intra biennium
sibi rursus Predium amicus vendat. non fine quindecim nrae
viginti millia librarum lucrum, quod ei se traditurum in ani-
mo habet. Ita quidem amico significavit, addens tamen se non
proinde ejus emptionis obligationem sibi velle, sed perfecte
sibi libertatem hoc in capite reservare. Conventionem
hanc non alia de causa amicus amplectitur, quam ut Viro
nobili gratificetur; sed sibi quidem in hoc negotio lucrum
propone, fateturque quindecim, seu viginti millia librarum
lucrum, quod sibi ob oculos ponitur, ad se determinandum
& propositam conventionem flatuendam conferre. Affinitas
ergo emendo Viro nobilis Prado, statim atque ei adjudicatum
fuerit; sed ad celandum contractum, nullam sygrapham ex-
arari vult, ne scilicet necesse non est Confanguineo, ut fundum
retrahat, in animo habere eum sibi, quod vixerit, rete-
re; quamvis enim retrahendi libertas concessa fuerit ex Con-
fuetudine, ut stipite bona in familiis servarentur, Confuetu-
do tamen non dicit non licere Confanguineo bonum vende-

Lamet Tom. II.

V us

Observantia tamen, ac reverentia, qua diebus Dominici, Festis debetur, id ab utrisque postulare censetur, ut ad Orationem temporis aliquid conferant, esque sanctos dies distinguant a ceteris, non modo faciolantiam Missam audientes, verum etiam vocantes pauperes in partem luci, quod iis diebus percipiunt, prout definit Alexander III. cap. Littera de feris, cupus verba in hanc ipsam rem commode transferri possunt: *indagamus, inquit, us licet Parochianis vestris diebus Dominicis, & alii Feris (parvorum majoribus anni solemnizariis) si Alecia terra se inclinaverit, corum caput, ingrata necessitate, intenderet, ita quos post factam captivam Ecclesias circumpositis & Christi pauperibus congruum faciente portionem.*

Decimum Parisiis hac die 8. Martii ann. 1677.
Aug. de Lamet.

C A S U S II.

Piscatio Dominicis, & Festis diebus,

Permissa est Piscatio diebus Dominicis, ac Festis, dummodo non multum temporis, nec laboris in ea collocare.

Q U A E S I T U M .

IN Abbatis, in qua ciborum quadragesimalium quotidie unus usus obtinetur, Religiosus quotidie sub solis occasum, ne Dominicis quidem, Festisque diebus exceptis, in fluentum immixtum retia, edicuisse manu, ut pices, qui ibidem existant, Communiter suppeditatur.

Queritur, idne pugnet cum precepto, quod diebus Dominicis, & Festis servilia opera prohibet, bonoque exemplo

adversetur, quod Religiosi universis, ac singulis exhibentur?

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientiae subscriptum censet, controversia ea in medio relata, an scilicet piscatio sit servilibus operibus adnumeranda, qua de re Castropalao tom. 2. disp. 2. pan. 5. s. num. 8. de observia. Fest. & Canonista bene multi in Cap. Littera de Feris consuli posunt, id sane convenire debere, ex iis diebus percipiunt, prout definit Alexander III. cap. Littera de feris, cupus verba in hanc ipsam rem commode transferri possunt: *indagamus, inquit, us licet Parochianis vestris diebus Dominicis, & alii Feris (parvorum majoribus anni solemnizariis) si Alecia terra se inclinaverit, corum caput, ingrata necessitate, intenderet, ita quos post factam captivam Ecclesias circumpositis & Christi pauperibus congruum faciente portionem.*

ingulis, adeoque tum absente ipso, tum agrotant, gravissimam rationem esse, quamobrem eam trudere debeat, quavis cum ea nunquam peccaverit.

Ei datum optio, ut confusat, quos maxime acciri velit, dummodo eorum consilio acquiescat.

Respondet Canonicus se nemini fidem adhibere velle, quippe non potest, ut confusat, quos maxime acciri velit, dummodo eorum consilio acquiescat.

Itaque Decanus & Parochus, Canonici porro & consanguineos fautores magnum in ipsis Urbe tota rumorem excitant.

Potius aliquot Canonicos se pejus habens arcessit Parocum Vicarium, in cuius distictu degit.

Vicarius Ecclesie Decanum convenit, a quo facultatem obtinet agrotum invisidi, & cophortandi, ut ad bonum mentem redat, atque ita ad Ecclesie Sacramenta iuficienda se comparet.

Perit illi in eadem animi preparatione potius absque Sacramentis moriendo, quam feminam domo, quod agrotavit, ejiciendi.

Parochi, qui accusi fuerat, exemplam, multorumque pietate ad doctrinam praestantium virorum sententia triduo seu quartiduo Vicarium suspensum habet.

Sed agrotant & feminis sollicitationibus victimus eum pro tribunali audit & absolvit, *infuso Decano, quem scimus relatum*, contentus fide, quam Canonicus sibi obstrinxit, se, cum convalesceret, feminam expulsum.

De re certior factus Decanus Vicarium alloquitur, quo ingenuo fatente se Canonici confessionem audivisse, eique abolutionem tribuiffi allatae promissionis gratia, obstrinxit ille, eumque vehementer arguit, quod contra exemplum & sententiam sordum omnium, quos confulerat, ejusque & cum esteroquin audiret agrotantem melius habere, & in aperto vita differimine non amplius verlati, Vicario prohibuit, ne, quod feminam apud eum versaretur, sanctam Eucharistiam ad ipsum deferret.

Vicarius, Canonici amicis vehementer urgentibus, Episcopum confutum it, eique declarat, quemadmodum se res habuerint. Prelatus a Canonico non alienus Vicarium monet, eum, cum agori confessionem auditor, ipsi Communione non amplius negare posse, se quidem non ei preciperet, sed credens eum posse Communione idem administrare. His auditus, Vicarius, qui nihil aliud quereret, quam ut id, quod anima habeat, auctoritate firmaret, inconsulto Decano, ad agrotum Communione detulit, Vicarii consilium uniuersi Capitulo, atque omnibus in Urbe cordatis viris, quibus publica & affida scimus in Canonicali domo flagitia perfecta erant, longe maximum scandalum attulit, In hac tacti species queritur;

I. Quid Doctores sentiant de prioris Parochi consilio, ac de dispositione ac rationibus agrotantis, qui confanguineo dimicente noluit, quod verecerat, ne ipse cum ea peccasse conferret, si eam de Confessarii mandato repellere?

II. An Vicarius, de quo dictum est, sum valide absolve-re potuerit, Cathedrals Ecclesie Decano prohibente?

III. An, audita confessione, Sanctam quoque Communione ei administrare debuerit, ita ut eam quaque pretendit jure gaudere agrotus? Quod quidem firmari contendunt deci-fione Domini de *Sainte Beuve*, qui, ut dicitur, ita statuit, si confat peccatorum quamvis publicum concubinarium confessum & ab solutum esse, non amplius Confessario, vel alteri Presbytero liberam esse ei Communione denegare, quia in Gallis publicae notorietatis facta recepta non sunt, & hanc solvendum questionem de Capituli jure ac praxi videndum est.

Quod questionem tertiam, Parochus, seu Vicarius Eu-charistiam ei, cuius confessionem audit, petenti publice de negare non potest, quamvis indignum cognovit; id si tam facere possunt, ad quos spectat exterior Ecclesie administratio. Quoniam ergo Capitulum gaudet omni jurisdictione in Canonicali, prout eis exposuit, potest ad feminam domo sua ejiciendam agrotum adigere. I. si ea non veretur in his gradibus, in quibus confanguineo apud Clericos degere Canones sinunt. Vnde dicitur, & *Canone Cum omnibus ex Concilio tertio Carthaginensi deponitum*, ubi ad proximam, ad matrem, ad foros ad amitas, ad neptes ejusmodi con-fanguineas residuntur. II. eis ea confanguinea in his gradibus effet, quod depravata vita ratio eam in continentia suscipi-entem adiuxit, idque ex Capite, *Inhibendum*, quo appellacionem adiuxit. Quoniam ergo Promotor possit hunc Canonicali, in eoque ea esse omnia animi ornamenta, que ad suscep-tam vita rationem requiruntur; mente ille valet, doctrina pollet, conciones habet, suo nunquam officio deflet, & quicquid ad ejus Professionem pertinet, fideliter ac sancte perfolvit. Itaque inde est omnis ejus sollicitudo, quod timerit, ne in Dei ordine, ac via sit. Quoniamque se cu-pit, an tutta conscientia possit ab ejusmodi statu, seu Congregatione recedere, paratus doctorum virorum, qui sibi, contra-

animadvertendum, hujus Ecclesie Canonicalis minime pendere ab Episcopi jurisdictione, qui quidem, inquit, huic negotio non immisit, nisi ut impedit, quoniam Canonicalis ista dispositio abesse Sacramenta & vita excederet.

Oboe hoc loco queruntur hec: I. Quis tandem Ecclesie ab Episcopi jurisdictione exempta Canonicalis propriis Parochus sit? Atque an immediata jurisdictione in Decano, qui primi Capituli Dignitas est, an in Corpore toto re-fideat?

II. An agrotantes Canonici possunt ipsi sibi pro arbitratu Confessarii eligere, an vero a Decano, vel a Capitulo eam facultatem petere debent?

III. An Canonici cum praepucio Decani Pontificiarium ex suctum numero solvere possunt, & quoniam in hoc negotio Parisii, & alibi in Gallis fit Ecclesiarum praxis?

IV. An non Capitulo jus adit agrotum ad suscep-tam expulsum monitionibus adiungi in penam privatio-nis Sacramentorum & Ecclesiasticae seputurae.

R E S P O N S I O .

Theologia Doctores subscripti super preposita facti specie docent quod questionem primam, Parochum, qui ab agro-

contradictoriorum eidem mandari, ut eam ejiciat domo sua sub pena suspensionis, quoad ipsa paruerit, iuxta Caput *Archidiocesis, diff. 81.* nec sine prohibitione, ne quis Prelbyter ei Sacrosanctum Eucharistia Sacramentum administret, donec Sententiam sit executus, quippe qui se tanto beneficio indiguum praeflerat, dum in peccato suo perseverat, & Ecclesie sanctionibus ac discipline obliquetatur. Quod si in perniciencia perfiterit, moneri poterit, ut deinde Communio ne pristetur.

Ad eam porro questionem quod attinet, an in Ecclesiis exemptis propriis Canonicalis Parochus Decanus sit; re-

sponsio in promptu est, morem scilicet uniformem non esse. Sunt Ecclesie bene multis, quarum Decanus Parochi titulo gaudet, sed alio quoque non defuit, in quibus Capitulum Canonicalis aliquos deputat, ut interrogent, & Approbations inficiant; ut proinde a Capitulo, non a Decano sit jurisdictio. Ecclesiarum ergo spectandus mos est, cum nihil, ad hanc rem quod attinet, Communi Jure sit definitum.

Decisum Parisiis die 20. Februario anni 1673.
Aug. de Lamer.

S C R U P U L I .

Tribuitur in morali negotio scrupuli nomen dubio, quod fundamento careret, vel levissimo fundamento nititur, quamvis nonnunquam ad persuasum usque perveniat, & conscientiam perturbationibus, ac perplexitatibus replete. Itaque dum saepe quis ejusmodi dubius agitur vel in aliquo peculiari capite, vel in pluribus, ei scrupuloso nomen inditur.

C A S U S .

Hominis scrupuli super Status, cui se dedidit, vocatione.

1 Qui, ut patri gratus faceret, alieno ac repugnante animo in Communione ingressus est, in qua simplicia tamen vota emituntur, sed in qua tamen ille suo officio non desit, nullo scrupulo angusti debet super sua vocatione, quam tenet rectam confidere.

2 Admirabile consilium Dei, qui ut nos ad sibi servientem perfringat, noster humani rationibus, quas deinde charitas pugnat.

Q U A X S I T U M .

Lucius octodecim natus annos non nihil eo propendebat, ut reformatam atque aperferam Religionem amplecteretur; pater, qui id nollet, ad amicum Communianitatem, qui non nisi simplicia vota adjunta habet, focum se contulit, ex eo quodquisit, potest ne eis filius ibidem cooptari? Respondeat amicus facile quidem potest: tum pater accessit ad Superiorum, qui propositum probavit. Itaque pater filium ad Communianum ei profusa ignoravit mili; etius periculum factum est, eique tradita sunt legenda Constitutiones, quas ut erat junior, animo non est aliiscius; ut patre gratificaretur, in ea familia transfiguratus aliquot, quin ipsum valde teaderet; sed deinde tristis captus Moderatori suo declaravit se egredi velle, quippe qui ei vita ratione, quae ibidem servabatur, se conformare non posset. Ea quidem tentatio est habita, Deoque ut inque prece oblate, non tamem celsavit adolescentis follicitudo; cumque pater aliquanto post eo venisset, & ex filio ipso tardum, quo affectabatur, & egrediendi consilium, quod inferat, intellexisset, in eum vehementer excedentes ne a doloribus quidem verbo abstinuit. Ejus animus composuit Novitius se remansuram promittens, ut proinde. Probatione completa, sua vota simplicia aquo animo elidit, eaque studiorum tempore confirmaverit; sed identidem redibant ejus angustiae, quippe qui turbaretur, eti potius occasio esse de status, cui sum additum pater cupiebat, bonus attentus cogitandi, ad que ante quidem, utpote ab eo alienus animus non regulerat. Docet S. Joannes Climacus (a) fieri posse, ut initio ad spiritale bonum amandum humanas nos ratio moveat; tum vero meliore accedente lumine, nostram nos ipsi intentionem pargemus, spirituale bonum in sicut ipsius gratiam amare incipientes. Ita temporibus boni propofitum Iudeos ad cultum sicut traxit Deus; ea porro bona partialis tantum minusque praecepta fuerit causa, qua factum est, ut illi Dei Legem amplecterentur; eadem mente Deus malis uitio, ac fere est ex confusis Providentia legisbus, homines malorum, quae mortalem hanc vitam circumstant, formidine concuti, ut ad divinum servitum pertrahant, metuque charitatem eorumdem animis inspirari; ut proinde divinam Legem diligere incipient, eamque tam fuvent ac jacundam sentiant, quam iis antea dura timore aspera videbatur. Ita ad Lucium trahendum patris indignatione verbisque daturibus Deus natus est, quo eum Communianitati, in qua vota emitti, addiceret; quod quidem esse fit certius, quod ille ita suscepit status obligations implet, ut nihil desiderandum superfit.

Quoniam, perpenitus omnibus, Lucius in sua votacionis negotio debet tranquillo animo esse, a Deo patientiam petere, si angustiae persistant, ac sepe ad fumendos animos cum Rege Propheta dicere: *in Domino sperans non insimbor (b).* Has ipsas angustias atque agitudines tanquam experimentum, non autem tanquam haud fatis vera ac firma votacionis argumentum spectare debet; atque ita cum ei legitime causa non suppetatur, ut statum mutet, opus esse concluditur, ut in eo perficit, cui Divina Providentia ipsum addixit.

Decisum Parisiis hac die 22. Octobris anni 1693.
G. Fromagno.

SECRE-

(a) Sanctus Joannes Climacus, scal. par. grad. 1. num. 18.
Lamet Tom. II.

(b) Psalm 25. vers. 1.

SECRETARIATUS EPISCOPORUM.

Agitur in subsequentibus casibus de taxatione, quam propter Beneficiorum Provisiones, Ordinum Literarum, Dimissorias, Dispensationes, & id genus alia Episcoporum Secretarii percipere possunt, quemadmodum etiam de ea, quam ob sigillum nonnulli Episcopi sibi sumunt. Taxationibus his modum imposuit Tridentina Synodus *sess. 21. cap. 1.* a cuius afferendis verbis, quae in casu, qui proxime sequitur recabuntur, in praesentia supercedemus, illud monuisse contenti cum Domino de Sainte Beuve nos eorum, qui Concilii definitionem in hoc negotio transgredirentur, impudentiam ac temeritatem hanc fatis mirari posse. Tridentini Concilii propemodum verba repetit Blesensis Constitutio, *cap. 20.* ut infra compertum fiet.

C A S U S I.

Jus Secretariatus Episcoporum.

1. Episcopus ex Secretariatu (idem de sigillo sentiendum) nullum pecuniarum lucrum percipere debet.
2. Secretarius potest aliquip emolumenta sumere ratione laboris, quem in scribendo auge obsequendo collocat.
3. Episcopus Officialis sui munus locare non potest, ac Notarii peritis ac secretariis emolumenta debent certis, iisqueque brevissimis terminis circumscripti.

Q U A E S I T U M .

Theologie Doctores rogantur, ut suam super hisce difficultibus sententiam proferant.

I. Queritur, an Episcopus ex Episcopatus sui Secretariatu potest censum sibi pecuniarum percipere praeter eius stipendium, qui eo munere fungitur?

II. Queritur, idemne de Episcopi sigillo sentiendum, atque an compilarium Dioceseion confuetudine ejusmodi lucrum tatis firmetur?

III. Queritur, an Episcopus Officialis munus locare potest?

Ut has difficultates in bono lumine collocentur, rogantur Doctores, ut animadventant, Episcopi, qui ex Secretariatu atque Officialitate proventum aliquem sumendum sibi proposuerint, eam mentem fuisse, ut ad Officialitatis ipsius negotia, & ad depravatorum Clericorum mores reformatos so proventu uteretur. Ad sigillum quod attinet, id ex eo lucrum aliquip percipi possit videtur evincere, quod Cathedrales Ecclesiæ Præbenda tres, & Capella una sua ex sigillo redditus obtinent; sicut Præbendas singulis libras quinque, solidi decimam; Capellanus percipit libras octodecim, ne quid dicatur de expensis, cuiusmodi sunt cera, charta, stipendia ob signiantur.

Rogantur, præterea Doctores, ut definiant, quid denum ob Secretariatus Expeditiones Episcopi Secretarius percipere potest? atque an veteribus in hanc rem Sanctoribus illustrare debeat? Quomodo denique sigilli emolumenta definienda sint?

R E S P O N S I O .

Theologia Doctores, qui propositum facti speciem videunt, existimant, se omnino recederet non potest a regula,

quam Tridentina Synodus *sess. 21. c. 1. de Reformatione*, statuit: Itaque ut ad primam & alteram questiones respondeant, percutiam habent Concilii tantum verba esse describenda: *Quoniam ab Ecclesiastico Ordine omnis suspicio avaritiae obesse debet, nihil pro collatione querimurcumque Ordinum, etiam Clericis Tonjura, ne pro Sigillo, ne ad quamcumque de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, & alii Ordinum Collatores, aut eorum Ministris quoque praesertim accipiant. Notarii vero in illis tantum locis, in quibus non vigeat laudabilis confuetudo nihil accipiendo, pro singulis Literis Dimissoriis, aut Testimonialibus decimam tantum unius aurei parvam accipere possint; etiam dammatio nullum sit confitendum pro officio exercitando; nec Episcopo ex Notariis commissis aliquip emolumenum, ex eisdem Ordinum collationibus directe vel indirecte proweire possit; et tunc enim speram sicut ex prefate omnino teneri decernit; contraria taxas ac Statuta & Constitutiones, etiam immemorabiles, querimurcumque locorum, que potius abusus & corruptio secretariorum facientes non recipi possint, penitus cessando & interdicendo; & qui feceris facientes, tam dantes, quam acceptantes, ultra divisionem utriusque, pacem a jure inflatus ipso facta incurrunt. Ex quibus verbis liquido constat eam Tridentina Synodi intentum esse, ut Episcopo vel ex Secretariatu, vel ex filio nihil emolumenta percipiant, & qui quid inde luci provenit, quod Synodus ad taxationem fatis modicam redigit, & ad eos, quibus Literas obsequandi demandatum officium est, omnino pertinet. Cardinalium Declarationes hanc doctrinam confirmant, et verba: *Constituto prescipi ab Ordinatis ad primam Tonsum am forcipi, peccare, & mapas . . . pariterque a Presbyteris intelligitur periade ac corruptela revocata.* Itaque Cardinali-*

Toletus *lib. 5. Infract. Sacerd. cap. 88. num. 9. unum, inquit, hic nerandum circa Episcopum, quantum ad Ordinum administrationem ex Concil. Trid. *sess. 21. cap. 1. de Reformatione*, ubi tria instituuntur, & ordinantur circa hoc. Primus est, ne nullus Episcopus pro illis Ordinum collatione, aut pro Literis Dimissoriis, aut pro Sigillo, quicunque possit accipere quicunque praesertim, etiam sponte oblatum, sed omnino gratis ipsa exhibeantur . . . Terterum est circa Notarium similiter & Episcopum. Non potest Episcopus commodum aliquod labore per viam Notarii, exigendo aliquip ab ipso Notario pro his, que Notarium evenient. Liberatus ergo & omnino gratiam abet esse Ordinum collatum. Verum illud apud veris maxime dignum est, Concilium declarare contrarias confuetudines spectandas esse tanguam abusus simoniaci patrocinationes, ut prouide apparet id ei propositum fuisse, non ut novam Legem conderet, sed disciplinam veterem instauraret. Regula hac ad Beneficiorum quoque collationem extenditur, ut Cardinalium Congregatio definit, & ad cetera emia, que in Episcoporum Curia expedientur, ut animadvertisca Barbosa in Caput hoc, & apud eum Nicolaus Garcias de Beneficiis *p. 8. num. 76. & 77. & Silva in foliis. Canon. cap. 10. num. 20.* quod firmatur Capite *Ex multis i. quas 3. ubi Alexander II. que simoniacos declarat eos, qui dant, ut Beneficium obtineant, atque eos, qui dant, ut Ordinibus initientur. Certum porro est, Episcopum ex eo, quod Secretario tribuitur, non alia de causa lucrum percipere posse, quam quod Ordinem conferat, aut Beneficium, aut aliquid spiritale; quod proinde simoniaci materialm constituit, ut propterea jure optimo Tridentina Synodus abusivas pronuntiaverit ejusmodi confuetudines, ut nempe lucrum percipiat ex Secretariis, vel iis tribuatur infra operam ac laborem, quem ad scribendas Literas contulerint, quoniam in illis Episcopi utilitatem vergi, prout dictum est in Lateranensi Concilio, velata lib. 5. Decretalium de Simonia & Sicut pro certo. Quamobrem quia ipa lucrum, quod ex Sigillo & Secretariis Episcopos percipiunt, provenit ex spiritali, certum prouide fit in ea praxi aliquod simoniacum esse videri. En laudati capituli verba: *Tantum igitur abdere voluntates absum, confuetudinem hujusmodi (que magis accedit ei corruptela) penitus reprehendimus: firmare fidem, ut pro illis suis conferendas sive cunctis nemo eligit quicunque praesertim exigere aut exorciare prestat. Aliquis & qui recipit, & qui dedit hujusmodi premium, omnino damnatur cum & Gizi & Simone damnetur. Cum ergo res ipsa, per se vitio non caret, non potest quicunque praetextu servari, quia nempe non sunt facienda mala, ut evanescant bona.***

Quod questionem tertiam, idem omnino de Officiali statuendum, quoniam Episcopi Justitia singularem ac præcipue in spirituali materia, versatur; quemadmodum autem haec de causa iubet Synodus modicum quid ab Episcopi Secretario percipi propter operam, quam impedit, non ab Episcopo; cum Officialis in eam facti specie veretur, ejus munus eodem jure locare non potest Episcopus, qui potius invigilare debet, ut Officialis modica summa contentus sit, et scilicet, quod a eis congruum sustinendum sufficit.

Quod questionem quartam, certa reguli loco habenda est Cardinalium in caput hoc Declarationis, que ejusmodi est: *Pro collatione Ecclesiasticorum curazarum, vel pro deputatione Vicariorum in illis, Cancelleri potest in singulis accipere mercedem suo labore convenientem; quia tamquam scripturarum, & ceteris omnibus comparata, unum unius aurei non excedat, dummmodo ipsi Cancellerio salarium nullum sit confitendum pro officio exercitando; nec Episcopo ex Notariis commissis aliquip emolumenum, ex eisdem Ordinum collationibus directe vel indirecte proweire possit; et tunc enim speram sicut ex prefate omnino teneri decernit; contraria taxas ac Statuta & Constitutiones, etiam immemorabiles, querimurcumque locorum, que potius abusus & corruptio secretariorum facientes non recipi possint, penitus cessando & interdicendo; & qui feceris facientes, tam dantes, quam acceptantes, ultra divisionem utriusque, pacem a jure inflatus ipso facta incurrunt.* Ex quibus verbis liquido constat eam Tridentina Synodi intentum esse, ut Episcopo vel ex Secretariatu, vel ex filio nihil emolumenta percipiant, & qui quid inde luci provevit, quod Synodus ad taxationem fatis modicam redigit, & ad eos, quibus Literas obsequandi demandatum officium est, omnino pertinet. Cardinalium Declarationes hanc doctrinam confirmant, et verba: *Constituto prescipi ab Ordinatis ad primam Tonsum am forcipi, peccare, & mapas . . . pariterque a Presbyteris intelligitur periade ac corruptela revocata.* Itaque Cardinali-

Decimus Parisiis . . . ann. 1678.
Aug. de Lamet.

S E C R E T A R I A T U S .

313

C A S U S II.

1. Tridentina Synodus & Edicta definierunt, quid Episcoporum Secretarii pro Visa, aliisque Secretariis Actis percipere possint; nihilque præterea possit ii sibi sumere, qui in Simoniis stipendiis incident.
2. Episcopus ex propriis redditibus debet iis stipendum facere, si minus ex Secretariis juribus sati habeant.

Q U A E S I T U M .

Episcopus, cui septem tantum vel octo mille librarum est redditus, quicque ex Secretariatu nihil sibi conceperit, super Secretarii juribus taxationem instituit, ut nempe ad expedientem Visa libra viginti pro Beneficiis pinguis erogantur, ac pro ceteris habita prouuentum ratione.

I. Querit Ambrosius Episcopus, an pati possit Secretarium suum ex taxatione adhaerere?

II. An Edictum an. 1695, vim habeat in foro conscientie?

III. An Rex conferat eo Edicto Episcopis, quorum adeo modicus prouentus est, completi nonnulli, an eis ea mens fuerit, ut Ambrosius ita minus Episcopus ad Secretarii stipendiis conferret, ut vero contendit, confestet, immunita Visa taxatione, ceterorum Actuum primum augeri, quod rei publice sumptuoso onerorum effet?

Secus Ambrosius agre admodum sibi Secretarium comparare poterit, debet ille latine scire, & Ecclesiastice Curie flym callere, aliquip decentius dotibus exornari, eum porro virum nascisci omnino non poterit, nisi ejus jura aucta fuerint, vel ipse ei stipendia tribuat, id quod eidem pergrave fuerit.

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientia subscriptum censet, id quod Ecclesia in Tridentina Synodo *sess. 21. c. 1. de Reformatione*, quodque Edictum Regis an. 1695, art. 2. Episcoporum Secretarii pro Visa concedunt, tamquam stipendum eorum labori atque industris debitum spectandam esse, ut prouide quicquid praeterem fumeretur, non amplius ad laborem & industria referetur, fed ad rem spiritalem, cuius gratia Visa vel alia Litera tribuerentur. Quamobrem ea taxatione simoniaci supponit non careret; ac multo quidem magis, si plus daretur pro priu. Beneficio, quam pro tenia; five enim Secretarius stipendio gaudeat, five non, five habeat, unde vivat, five non, ejus quidem labor & industria, quod ex Concilio est ratio stipendi, quod enim conceditur, pro pinguis, quam pro temi Beneficio maiores non sunt; non plus vel temporis infusum, vel charte; non ergo maiore stipendio dignus est. Ac Tridentina quidem Synodus satis ficeret articulo suu mentem appetit, dum prater id quod Secretarius concedit, nihil omnino ab illis accipi vult, nec alia quicquam de causa etiam sponte obsumat, aut alio quicquam.

His in hunc modum constitutis, ad tres questiones proprias responderit:

Ad primam, Ambrosius tutu conscientia pati non posse, ut Secretarius id, quod inllata taxatione declaratur, sumere perget; sequitur id ex haec tenus dictis.

Ad secundam, Edictum an. 1695. Clero populante, ut Rex sub initio iunxit, tuncum fuisse, cum illud nil aliud sit quam veterum Declarationum, ac veterum Recriptorum, que in Constitutione, que ab Ecclesia edita, atque ante servatae fuerint, executionem prodierint, redintegratio, nihilque contingit. Ecclesiasticis Legibus non contentaneum, prouide in conscientie foro, saltem quod articulos duos, de quibus agitur, obligare.

Ad tertiam: Edicti articul. 2. Tridentina Synodi menti conformem esse. Quare cum Synodus absolvit & indiscriminat de medico stipendi locuta sit tum quod cuique generis Literas, tum quadam non episcoporum Secretarios non licet Ambrosio Edicti articulum aut Concilii Decretum latiore quam notione accipere, ut distinguantur Episcoporum genera duo, unum eorum, quorum modicus, eorum alterum, quorum pinguis redditus sit, quandoque Rex & Concilii patres, quos non latebat admodum minutos Episcopatus existere, distinctionem eam adhibuerint, si necessariam vel utilem credidissent. Quod si Rex in dicti articulo 2. de Visa tantum loquitur, non prouide censetur Episcopis permisum, ut quod ait cetera Secretariorum suorum stipendum augerent, sed potius res in eo statu reliquise, in quo Ecclesiæ Leges & Canonæ eisdem posuerint.

Ex his omnibus concluvi potest Ambrosium in presenti negotio littere debere regulis a Concilio, & Edicto an. 1695, praetulps, ita ut ex propriis redditibus Secretarii stipendiis præterea teneatur, ut eum nascicatur, qui necessarii latus prædictus sit, si Secretarius consuebit stipendio Canonibus, Regiaque Sanctione præscripto contentus esse noruerit.

Optandum sane foret Episcopo Secretariis suis stipendia statuere, ne quid illi pro Expeditionibus acciperent. Si enim ita Episcopi sibi gefissent, non tot in hoc quidem capite extixissent abusus, qui pauli querelis anla præbuerunt, & in causa fuerint, ut generales constitutiones ad eorum abusum reformationem edenter, ut ex Trident. Concil. *sess. 21. c. 1. Constitutione Blesensi art. 2.* Edicto an. 1695, art. 2, licet intelligi. Concilium porro statuens, ne quid Secretarii sibi sumant in locis, in quibus viget laudabilis confusione nihil accipiant, fatus ostendit eam sibi mentem fore, ut nihil Secretarius acciperetur.

Id sane debet Episcopi Secretariorum suorum animis inspirare, congnatum in stipendum statuentes, non tamen vita perunda censetur eorum Diocesisconfusudo, in quibus Secretarii, quibus ceteroq; nec stipendia sunt, nec Beneficia, pro laboribus ac sumptibus mediocrem taxationem recipient; videtur quippe aliae Sanctiones pati eos non nihil accipere.

In Nationali Concilio an. 1581. Rothomagi celebrato *sit de Jurisdict. Ecclesiast. n. 9.* ita statuit: *Non licet Episcopis stipendium suum ad certum pacum locare, sed illud probo viro, nee indotto, tamen Ecclesiasticis committant.*

Decimus bac die 29. Augusti an. 1696.
G. Fremageau.

C A S U S III.

1. Episcopi Secretarius non potest quicquam exigere præter id, quod ei a Tridentino Concilio, vel Regis Edicto an. 1695, concessum est.

2. Et Confessio: abstolucionem negare debet, si quid ulterius exigas.

Q U A E S I T U M .

Episcopi Secretarius non alio stipendio gaudens quam Secretariatus emolumenta, pro Visa duodecim seu quindecim libras, & per ratione habita pro ceteris Literis exigit; ut prouide Secretarius ei tercenta seu quadragesita scuta quotannis reddat. Tuusque est in conscientia, quippe qui hac in re nihil agat, quam Diocesis more sequatur? Quomodo se gerere debet ejus Confessarius, qui ab eo non recedit, quod Tridentina Synodus *sess. 21. de Reformatione cap. 1.* precipit in his verbis: *Nisi vero . . . pro singulari Literis Dimisioribus, sive testimonialibus decimam tantum unius aurei partem accipere possint.* Apteror quoque est in hanc rem vicefatu Blesensis Constitutionis Articulus.

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientia subscriptum censet, Secretarium, de quo queritur, non posse duodecim seu quindecim libras accipere pro Visa, & ratione habita pro ceteris Literis. quia Tridentina Synodus & Constitutione minus esse volunt Episcopali Secretarii stipendia, ad hanc negotia quod attinet: *decimam tantum unius aurei partem accipere possint*, inquit Synodus *sess. 21. c. 1. de Reformatione*, Constitutionis autem an. 1695, art. 2. ex gallico sermone haec verba reddi possunt, *ad dictorum Praetoriorum Secretarii nequeant accipere plusquam duas libras pro dictis Literis Visa.*

Frustra porro dicitur Secretarius hac in re Diocesis consuetudinem sequi, ne alio stipendio gaudere; is quippe usus abusus est; cumque Secretarius sit Episcopi Domesticus, fatus prouide est ejus stipendiis ex ipso Praefule peti, quam ex minus quibusque Presbyteris exquireri. Hanc est appareat Conciliu mentem, dum vetat, ne Episcoporum Secretarii laborum suorum gratis declaratum stipendum suum, nisi post dupli conditione, quarum prima est, nulli Literis pinguis expediendi mos in Diocesi obtaineat: *in quibus locis viget laudabilis confusione nihil accipient;* altera est, *Dummmodo sit salarium nullum sit confitendum pro officio exercendo.*

Hinc concluditur, Secretarium non se fatis in tuto ponere, dum ait, sibi stipendii nil esse, quoniam omnino nimirum omnino censes est, in quo ei aliquid, id tempe, quod supra declarationem est, nihilque præterea accipere licet.

Quia porro is, de quo in expositione dictum est, multo plus accipit, quam sibi legitime debeat, affieri potest ejus consilium esse quodammodo simoniacum, quoniam occasione rei spiritualis exigit temporalem. Quamobrem Confessarius eum de officio suo, de Conciliis regula, deque Regis Constitutione, quibus se conformare necesse habet, monere debet, ei que abolutionem denegare, si perficit in proprio plus accipendi, vel exigiendi, quam quod Ecclesiasticis & Civilibus Legibus eidem concessum est.

Decimus bac die 24. Maii an. 1696.
G. Fremageau.

SE.